

ПРИНЦИПИ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ СТАТИСТИКИ УКРАЇНИ

Принципи діяльності органів державної статистики України – це звід стандартів у галузі статистики, дотримання яких гарантує державі та суспільству, що офіційна статистична інформація розробляється і поширюється на основі професійної незалежності, неупередженості, об'єктивності, надійності, економічності та статистичної конфіденційності.

Принципи діяльності органів державної статистики України, гармонізовані з Кодексом діяльності європейської статистики, затвердженим Комітетом статистичних програм 24 лютого 2005 року, ґрунтуються на Основних принципах офіційної статистики, схвалених Статистичною Комісією ООН 1994 році, і відповідають принципам Декларації професійної етики, прийнятої Міжнародним статистичним інститутом у 1985 році (зі змінами, 2009р.).

I. ІНСТИТУЦІОНАЛЬНА СТРУКТУРА

(Принципи загального управління органів державної статистики)

Принцип 1: Професійна незалежність – професійна незалежність органів державної статистики гарантується положеннями статті 5 Закону України “Про державну статистику”, відповідно до яких забороняється втручання будь-яких інших органів та осіб у державну статистичну діяльність, що забезпечує достовірність статистичної інформації.

Показники

1.1. Незалежність органів державної статистики з питань змісту статистичної інформації, вибору джерел її отримання, статистичної методології, форм і термінів збирання та поширення даних статистичних спостережень тощо визначена законодавством.

1.2. Вимоги до професійної кваліфікації та категорія посади керівника спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у галузі статистики визначені законодавством України та відповідають Кодексу діяльності європейської статистики.

1.3. Керівник спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у галузі статистики, а також, за необхідності і в межах визначених повноважень, керівники територіальних та функціональних органів державної статистики несуть відповідальність за незалежність складання та поширення статистичної інформації.

1.4. Рішення щодо використання методів, стандартів, технологій складання статистичної інформації, її змісту та термінів поширення приймаються за поданням дорадчих органів спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у галузі статистики виключно його керівником, а також, за необхідності і в межах визначених повноважень, керівниками територіальних та функціональних органів державної статистики.

1.5. Довгострокова програма розвитку державної статистики та щорічний план державних статистичних спостережень затверджуються Кабінетом Міністрів України і оприлюднюються. Звіти про їх виконання також регулярно оприлюднюються.

1.6. Статистичні публікації чітко позначаються як продукція органів державної статистики, є відокремленими від публікацій інших органів державної влади, органів державного управління тощо.

1.7. Органи державної статистики, у разі потреби, коментують для широкого загалу статистичну інформацію, а також критичні зауваження щодо неї чи неправильне її тлумачення або використання.

Принцип 2: Повноваження щодо збирання даних – органи державної статистики мають чітко визначені законодавством повноваження щодо отримання даних для складання статистичної інформації. Респонденти мають чітко визначені законодавством обов'язки подавати до органів державної статистики дані для складання статистичної інформації або надавати на вимогу органів державної статистики доступ до них.

Показники

2.1. Повноваження органів державної статистики щодо збирання, опрацювання, аналізу, поширення, збереження, захисту та використання статистичної інформації визначені законодавством.

2.2. Законодавством визначено право органів державної статистики отримувати та використовувати адміністративні дані для статистичних цілей.

2.3. Органи державної статистики на підставі законодавства можуть вимагати обов'язкової участі респондентів у державних статистичних спостереженнях.

Принцип 3: Відповідність ресурсів – ресурси, що надаються органам державної статистики, мають бути достатніми для задоволення потреб державної статистики.

Показники

3.1. Поточні статистичні потреби цілком забезпечені за обсягом та якістю наявними людськими, фінансовими ресурсами та засобами інформатизації.

3.2. Охоплення, деталізація та витрати на складання статистичної інформації відповідають потребам у ній.

3.3. Існують процедури оцінки потреб у новій статистичній інформації з урахуванням витрат, необхідних для її розроблення.

3.4. Існують процедури оцінки поточних потреб у статистичній інформації в цілому, що дозволяє, у разі потреби, припиняти або скорочувати складання певної статистичної інформації для вивільнення ресурсів.

Принцип 4: Зобов'язання щодо забезпечення якості – органи державної статистики беруть на себе зобов'язання діяти згідно з принципами, викладеними у Декларації якості Європейської статистичної системи (далі - ЄСС).

Показники

4.1. Здійснюється постійний моніторинг якості статистичних даних відповідно до компонентів якості ЄСС, готуються та оприлюднюються звіти та огляди.

4.2. Розроблені та застосовуються процедури для контролю якості збирання, опрацювання та поширення статистичної інформації.

4.3. Розроблені та застосовуються процедури використання показників якості, включаючи компроміси з якості, та заходи з управління плануванням поточних та майбутніх статистичних спостережень.

4.4. Підготовлена методологічна/методична документація щодо якості статистичних даних, яка оприлюднена та доступна для широкого загалу. Працівники добре навчені з цього питання.

4.5. Здійснюється регулярна ретельна перевірка основної статистичної інформації, у разі потреби, із залученням зовнішніх експертів.

Принцип 5: Конфіденційність статистичних даних – органи державної статистики гарантують конфіденційність первинних статистичних даних, отриманих від респондентів, а також статистичної інформації, на підставі якої можна визначити інформацію щодо конкретного респондента, і адміністративних даних, що використовуються для статистичних цілей.

Показники

5.1. Конфіденційність статистичної інформації гарантується законодавством.

5.2. Фахівці органів державної статистики при призначенні на посаду підписують документ про зобов'язання не розголошувати конфіденційну статистичну інформацію.

5.3. Законодавством передбачені санкції за порушення порядку використання конфіденційної статистичної інформації.

5.4. Підготовлена методологічна/методична документація щодо захисту конфіденційної статистичної інформації у процесі її збирання, опрацювання, аналізу, поширення, збереження і використання, яка оприлюднена та доступна для широкого загалу.

5.5. Застосовуються організаційні та технічні заходи захисту статистичної інформації.

5.6. Розроблений порядок доступу зовнішніх користувачів до статистичних мікроданих для використання у науково-дослідних цілях.

Принцип 6: Неупередженість і об'єктивність – органи державної статистики складають і поширюють статистичну інформацію на основі науково-обґрунтованої методології, неупереджено, об'єктивно, професійно, відкрито з наданням всім користувачам рівного доступу до неї.

Показники

6.1. Вибір джерел і методів для складання статистичної інформації визначаються науково-обґрунтованою статистичною методологією.

6.2. Помилки, виявлені в поширених статистичних даних, виправляються якомога раніше; виправлення оприлюднюються.

6.3. Інформація щодо методів і процедур, які застосовуються органами державної статистики в процесі збирання, опрацювання, аналізу, поширення, збереження, захисту та використання статистичної інформації, а також щодо регламентів роботи органів державної статистики оприлюднюється і є доступною для широкого загалу.

6.4. Інформація щодо дати і часу оприлюднення статистичних даних повідомляється заздалегідь.

6.5. Усі користувачі мають рівний і одночасний доступ до статистичної інформації, будь-які привілеї зовнішніх користувачів стосовно дострокового доступу до неї обмежуються, контролюються і оприлюднюються. У разі передчасного розголошення інформації має бути переглянута процедура дострокового доступу до неї для гарантування її неупередженості.

6.6. Статистична інформація і заяви на прес-конференціях є об'єктивними та знеособленими.

Принцип 7: Управління діяльністю та професійна етика - діяльність органів державної статистики логічно і послідовно упорядкована. Визначені та забезпечуються моральні правила та норми поведінки працівників органів державної статистики.

Показники

7.1. Усі види статистичної діяльності в органах державної статистики розглядаються як логічно упорядковані процеси.

7.2. Професійна етика працівників органів державної статистики передбачає професійну компетентність, наукову об'єктивність, неупередженість, захист конфіденційності, партнерські відносини зі співвиробниками статистичної інформації, респондентами та постачальниками адміністративних даних, з повагою до потреб користувачів у процесі створення та поширення статистичної інформації.

7.3. Культура поведінки працівників органів державної статистики підтримується визначеними правилами, а також прозорістю статистичних процесів. Прозорість передбачає поширення інформації щодо стану та умов статистичних процесів, включаючи надання заздалегідь повідомлень щодо змін у них.

7.4. Підготовлена методологічна/методична документація щодо управління процесами та стосовно професійної етики працівників органів державної статистики, яка оприлюднена та доступна для широкого загалу.

Принцип 8: Результативність діяльності – *результативність діяльності органів державної статистики характеризується ступенем досягнення ними запланованих результатів.*

Показники

8.1. Органи державної статистики здійснюють вимірювання результатів своєї діяльності та рівня задоволення суб'єктів, що беруть участь у цій діяльності, й користувачів за показниками, визначеними у порядку проведення самооцінки діяльності органами державної статистики, у тому числі за показниками, які характеризують виконання заходів довгострокової програми розвитку державної статистики, функціонування процесів системи управління якістю тощо.

8.2. Аналіз результатів діяльності та прийняття ефективних рішень здійснюється лише на основі достовірної інформації.

8.3. Органи державної статистики складають звіти про результати своєї діяльності.

Принцип 9: Постійне удосконалення – *органи державної статистики постійно удосконалюють свою діяльність шляхом перегляду довгострокової програми розвитку державної статистики на підставі аналізу даних моніторингу та аудитів.*

Показники

9.1. Здійснюється постійний моніторинг діяльності та самооцінка досягнутих результатів, проводяться внутрішні й, у разі потреби, зовнішні аудити.

9.2. Регулярно проводиться перегляд довгострокової програми розвитку державної статистики, а також завдань та функцій органів державної статистики.

9.3. Визначаються пріоритетні напрями удосконалення діяльності органів державної статистики.

II. СТАТИСТИЧНІ ПРОЦЕСИ

(Принципи здійснення статистичних процесів)

Принцип 10: Ґрунтовність статистичної методології – *сучасна і науково-обґрунтована статистична методологія, що базується на міжнародних стандартах та рекомендаціях, є основою складання якісної статистичної інформації. Це вимагає відповідних засобів, процедур, правил, методів і досвіду.*

Показники

10.1. Загальнометодологічні підходи, що застосовуються органами державної статистики, відповідають європейським та іншим міжнародним стандартам, рекомендаціям та принципам, а також найкращим досягненням сучасної статистичної практики.

10.2. Органами державної статистики застосовуються процедури, що гарантують використання узгоджених стандартних концепцій, визначень і класифікацій.

10.3. Дані реєстру підприємств та основи вибірки для проведення вибірових обстежень населення (домогосподарств) регулярно актуалізуються та, у разі потреби, уточнюються з метою забезпечення їх високої якості.

10.4. Між національними та європейськими класифікаціями існує узгодженість на деталізованому рівні.

10.5. Штати працівників органів державної статистики комплектуються фахівцями з відповідною освітою.

10.6. Фахівці органів державної статистики з метою вивчення найкращого досвіду і підвищення рівня знань беруть участь у міжнародних конференціях, навчальних курсах тощо, співпрацюють зі своїми колегами на міжнародному рівні.

10.7. Удосконалення методології здійснюється на основі співпраці органів державної статистики з науково-дослідними організаціями. Зовнішніми експертами здійснюється оцінка якості й ефективності методів та, у разі потреби, надаються рекомендації щодо впровадження найкращої методології.

Принцип 11: Відповідність статистичних процедур – статистичні процедури забезпечують підґрунтя для створення якісної статистичної інформації, починаючи зі збору даних та закінчуючи їхньою остаточною оцінкою.

Показники

11.1. При використанні органами державної статистики адміністративних даних, їх визначення і концепції значною мірою наближені до статистичної методології.

11.2. Здійснюється оцінка точності та прийнятності адміністративних даних для статистичних цілей, порівняння значень зведених статистичних показників зі зведеними показниками, отриманими з інших джерел, і перевірка їх зіставності та внутрішньої узгодженості.

11.3. Інвентаризація форм державних статистичних спостережень здійснюється на регулярній основі, а їх перегляд – у разі потреби. Перед початком проведення нового статистичного спостереження проводиться перевірка та апробація відповідної звітної статистичної документації.

11.4. План вибірки, вибірка сукупність та ваги вибірки є обґрунтованими, регулярно вивчаються і, в разі потреби, переглядаються та оновлюються.

11.5. Здійснюється постійний моніторинг виконання робіт зі збирання даних, введення і кодування інформації, які, в разі потреби, переглядаються.

11.6. Застосовується відповідне програмне забезпечення з редагування та імпутації даних, яке регулярно перевіряється і, в разі потреби, переглядається та оновлюється.

11.7. виправлення помилок і невідповідностей проводиться згідно зі стандартними та прозорими процедурами.

Принцип 12: Партнерські відносини у здійсненні державної статистичної діяльності – співробітництво у складанні статистичної інформації органів державної статистики з іншими співвиробниками статистичної інформації, постачальниками адміністративних даних, респондентами державних статистичних спостережень, міжнародними організаціями та статистичними службами інших країн ґрунтується на засадах взаємної поваги, налагодженого взаємообміну даними та оптимізації витрат на здійснення державної статистичної діяльності.

Показники

12.1. Рівень і деталізація національної статистики обмежені абсолютно необхідною інформацією.

12.2. Здійснюються заходи для вимірювання та зменшення звітного навантаження на респондентів.

12.3. Коло респондентів охоплює найширшу сукупність завдяки застосуванню відповідних вибірових методів.

12.4. З метою спрощення процедур отримання інформації від респондентів якомога ширше використовуються дані, доступні з облікових документів, та електронні засоби передачі інформації.

12.5. За відсутності точних і докладних даних застосовуються найкращі методи їх оцінки.

12.6. Здійснюються заходи для розширення взаємообміну інформаційними ресурсами з органами, що провадять діяльність, пов'язану із збиранням та використанням адміністративних даних.

12.7 Проводиться координація дій органів, які є партнерами органів державної статистики у здійсненні ними державної статистичної діяльності, зокрема, у питаннях розробки скоординованих довгострокових програм розвитку державної статистики, включаючи усунення дублювання заходів, а також спільні заходи та/або спільне використання інформації, коли це необхідно.

12.8. З метою отримання всебічної та об'єктивної статистичної інформації, а також удосконалення статистичної методології здійснюються заходи для налагодження співробітництва з міжнародними організаціями та статистичними службами інших країн, зокрема щодо взаємообміну інформацією

Принцип 13: Ефективність витрат – наявні ресурси органів державної статистики мають ефективно використовуватись.

Показники

13.1. Використання органами державної статистики ресурсів, що їм надаються, контролюється внутрішніми та незалежними зовнішніми аудиторам.

13.2. Стандартні операції з оброблення інформації (наприклад, введення даних, кодування, контроль даних) максимально автоматизовані.

13.3. Потужності інформаційно-комунікаційних технологій є оптимальними для збирання, опрацювання та поширення даних.

13.4. З метою скорочення витрат на проведення державних статистичних спостережень здійснюються заходи для максимального використання адміністративних даних.

13.5. Здійснюється постійний перегляд організаційно-методологічних підходів до проведення державних статистичних спостережень для ефективного використання ресурсів та оптимізації витрат.

ІІІ. СТАТИСТИЧНА ПРОДУКЦІЯ

(Принципи виробництва статистичної продукції)

Принцип 14: Відповідність/Релевантність – статистичні дані повинні задовольняти поточні та потенційні потреби користувачів.

Показники

14.1. Проводяться консультації з користувачами, здійснюється моніторинг відповідності та практичної корисності наявної статистичної інформації для задоволення їх поточних потреб, а також визначаються їх майбутні пріоритетні потреби. Вивчається рівень задоволення користувачів якістю статистичної інформації.

14.2. Пріоритетні потреби користувачів задовольняються, що відображається у довгострокових програмах розвитку державної статистики.

14.3. Опитування користувачів щодо рівня задоволення статистичною інформацією проводяться на регулярній основі.

Принцип 15: Точність/Надійність – статистичні дані повинні бути точними і достовірними.

Показники

15.1. Первинні дані, проміжні результати та вихідні статистичні дані оцінюються та перевіряються щодо їх правильності.

15.2. Помилки, пов'язані та не пов'язані з вибіркою, аналізуються та систематично фіксуються документально відповідно до компонентів якості ЄСС.

15.3. Аналіз результатів перегляду даних проводиться на постійній основі та застосовується для внутрішнього інформування з метою покращення статистичних методів і процедур.

Принцип 16: Своєчасність та Пунктуальність – статистичні дані повинні поширюватися своєчасно зі встановленою періодичністю.

Показники

16.1. Терміни поширення статистичної інформації відповідають міжнародним стандартам і вимогам.

16.2. Встановлено стандартні терміни для поширення статистичної інформації.

16.3. Періодичність поширення статистичної інформації максимально враховує потреби користувачів.

16.4. Будь-які відхилення від графіка поширення статистичної інформації заздалегідь оприлюднюються та пояснюються, визначається нова дата публікації даних, яка теж оприлюднюється.

16.5. Попередні зведені дані придатної якості поширюються за умови корисності для користувачів.

Принцип 17: Доступність та Зрозумілість/Ясність – статистичні дані мають представлятися у зрозумілій формі, поширюватися у придатному та зручному для використання вигляді, бути доступними усім користувачам на рівних умовах та супроводжуватися метаданими і відповідними поясненнями.

Показники

17.1. Статистичні дані представлені у формі, яка полегшує їхнє правильне тлумачення та усвідомлене порівняння.

17.2. Органи державної статистики застосовують як сучасні інформаційно-комунікаційні технології, так і паперові носії.

17.3. Проводиться аналіз зручності форми представлення інформації для користувача та оприлюднюються його результати.

17.4. Дозволяється використання мікроданих для наукових цілей. Доступ до них здійснюється за чіткою визначеною процедурою.

17.5. Метадані документуються відповідно до стандартизованої системи метаданих.

17.6. Користувачів інформують про методологію статистичних розрахунків і якість статистичної інформації відповідно до критеріїв якості ЄСС.

Принцип 18: Послідовність/Узгодженість та Зіставність/Порівнянність – статистичні дані мають бути узгоджені, зіставні у часі, за регіонами і країнами. Має бути створено можливість для поєднання та спільного використання статистичних даних з різних джерел.

Показники

18.1. Статистичні дані внутрішньо узгоджені і зіставні (забезпечено арифметичний і логічний контроль).

18.2. Статистичні дані узгоджені чи зіставні за обмежений період часу.

18.3. Статистичні дані з різних джерел збираються на підставі загальних стандартів щодо охоплення, визначень, одиниць виміру і класифікацій.

18.4. Статистичні дані з різних джерел узгоджені та зіставні.

18.5. Зіставність даних по країнах забезпечується шляхом регулярного обміну інформацією між органами державної статистики України та статистичними службами інших країн; методологічні дослідження проводяться, за можливістю, у тісному співробітництві з Євростатом.